

Голас Радзімы

ВЫДААННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЯЧЫНІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 31 (1089). Жнівень 1969 г.

Год выдання 14-ы

Цана 2 кап.

СЦЕЖКАМІ РОДНАГА КРАЮ

У ЧАС водпускау і канікул, у час кароткага адпачынку паміж пятніцай і панядзелкам тысячы юнакоў і дзяўчат нашай краіны ідуць з рукзакамі і гітарамі па балюцістых сцежках, па крутых горных схілах, па берагах рэк, азёр і мораў, па таёжнай тундры і паўднёвых стэпах... Чым жа вабяць іх нялёгка турэцкія маршруты?

Турызм — перш за ўсё здаровы актыўны адпачынак, пасля якога чалавек надоўга захоўвае бадзёрасць, энергію, цікавасць да жыцця і працы. Але справа не толькі ў гэтым. Турызм — яшчэ і знаёмства з выдатнымі помнікамі гісторыі і архітэктуры свайго народа, з месцамі яго баявой і працоўнай славы. Гэта яшчэ і яднанне з прыродай, ад якой адгароджваюць сучаснага жыхара горада асфальтаваныя вуліцы і каменныя гмахі дамоў. Гэта і магчымасць выбару сяброў па душы, бо нідзе, бадай, так поўна не раскрываецца сутнасць кожнага чалавека, як у нялёгкіх умовах паходнага жыцця. І яшчэ турызм — гэта песні. Калі згасваюць апошнія промні сонца і шарэюць рознакаляровыя ветразі палатак, у святле вогнішчаў нараджаюцца песні, якія з незвычайнай хуткасцю аблятаюць потым усю краіну. Вясельныя і сумныя, шчырыя і мужныя, пывуць яны пад зорным небам:

Чтобы жить километрами,
А не квадратными метрами...
Холод, дождь, мошкара,
жара —
Не такой уж пустыяк.
И чтоб устать от усталости,
А не от собственной старости
И грустить об оставшихся,
О себе не грустя...

З кожным годам турызм заваёўвае сабе ўсё новых і новых прыхільнікаў. Што робіцца ў нашай рэспубліцы для таго, каб стварыць найлепшыя умо-

вы для яго развіцця? На гэтае пытанне наш карэспандэнт папрасіў адказаць намесніка старшыні Беларускага рэспубліканскага Савета па турызму Івана ІВАНЮШЫНА.

— Перш за ўсё мне хацелася б падкрэсліць, — сказаў Іван Мікалаевіч, — тую сур'ёзную ўвагу, якую ўдзяляюць развіццю турызму ў краіне наша партыя і ўрад. Нядаўна была прынята спецыяльная пастанова, якая прадугледжвае збудаванне ў 1971—1975 гадах турэцкіх баз, гасцініц, кемпінгаў і аўтапансіянатаў на 200 тысяч месц. «Знаёмства з помнікамі гісторыі і культуры, з прыродай роднага краю, з дасягненнямі ў эканоміцы, навуцы і культуры, — гаворыцца ў пастанове, — садзейнічае выхаванню ў савецкіх людзей любові да свайго Радзімы, вярнасці рэвалюцыйным, баявым і працоўным традыцыям нашага народа».

Беларускія аматары турызму маюць магчымасць рабіць падарожжы па ўсёй неабсяжнай Савецкай краіне — ад Камчаткі да Прыбалтыкі, ад Белага мора да ўзгор'яў Паміра. Але мне хочацца спыніць увагу на тых маршрутах, якія праходзяць праз нашу рэспубліку.

Сёння ў нас ёсць шэсць буйных турэцкіх баз: на Мінскім моры, Нарачы, Сожы, Белым возеры (Бярозаўскі раён), Браслаўскіх азёрах, ля Брэсцкай крэпасці. На іх пабывала шмат моладзі. У кошт пуцёўкі (36 рублёў за 12 дзён) уваходзяць і паслугі інструктараў і экскурсаводаў, і харчаванне, і карыстанне палаткамі, рукзакамі, лодкамі і г. д.

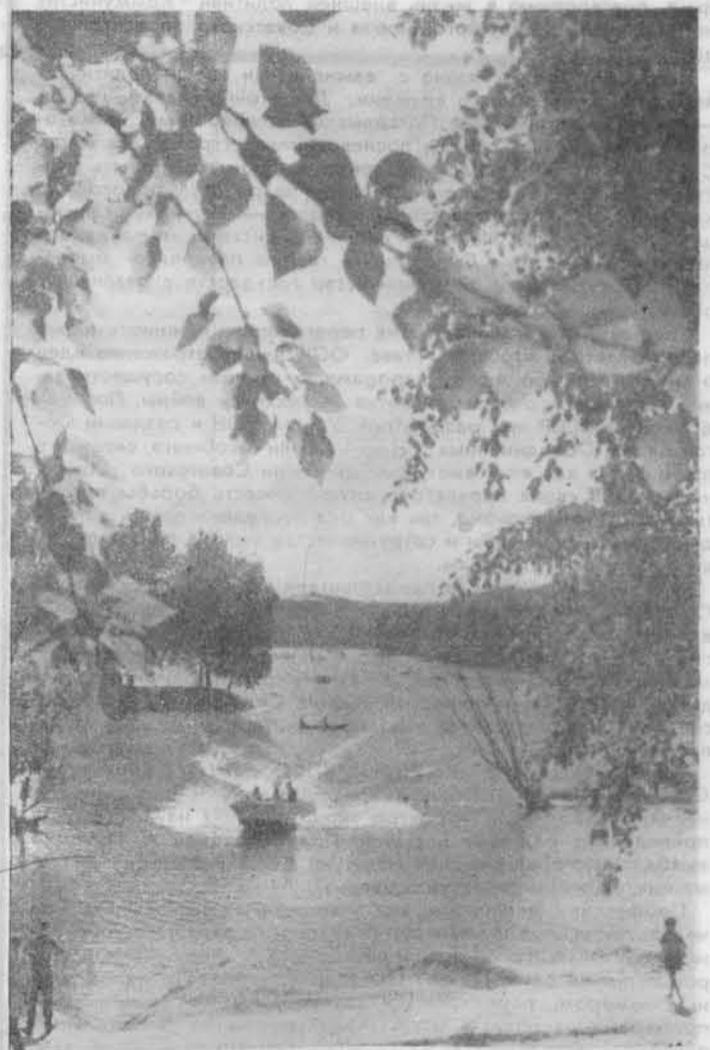
Трэба сказаць, што ў нашым краі ёсць на што паглядзець, ёсць чым захапіцца самаму бывалому турысту. Каля трэцяй часткі тэрыторыі рэспублікі займаюць маляўнічыя лясы і пушчы, на 50 тысяч кіламетраў працягнуліся яе рэкі. Па рэках,

а таксама па паўночных азёрах любяць падарожнічаць аматары воднага турызму. Тут і непаўторныя па прыгажосці ўзбярэжжы, і зручныя для купання пляжы, і мноства самай разнастайнай рыбы.

А колькі ў Беларусі гістарычных мясцін, дзе змагаліся з гітлераўцамі савецкія салдаты і лясныя мсціўцы! У глухіх лясах знаходзяць турысты акопы і партызанскія зямлянкі, ускладаюць вянкі да помнікаў вядомым і невядомым героям. На картах турэцкіх маршрутаў — і славытыя месцы баёў з фашыстамі пад Мінскам і Брэстам, і новыя, толькі што ўзнікшыя гарады Салігорск і Светлагорск, Белаазёрск і Наваполацк.

Штогод актыўныя ўдзельнікі паходаў па месцах рэвалюцыйнай, баявой і працоўнай славы, пераможцы спаборніцтваў па арыенціраванню на мясцовасці і конкурсаў турэцкіх песень збіраюцца на злёты. У пачатку жніўня адбыўся рэспубліканскі злёт у Гродна. Яго пераможцы накіруюцца на ўсесаюзны злёт, які сёлета, у гонар 100-годдзя з дня нараджэння Ул. І. Леніна, мяркуецца правесці ва Ульянаўску.

Што будзе зроблена ў нашай рэспубліцы ў бліжэйшы час для аматараў турызму? Праектуюцца, акрамя існуючых, яшчэ шаснаццаць турэцкіх баз: на Дняпры пад Магілёвам, на Нёмане, на Полацкіх азёрах, у сасновым бары пад Барысавам і інш. Заканчваецца будаўніцтва камфартабельных гасцініц у Мінску і Брэсце; такія ж гасцініцы плануецца ўзвесці ў Баранавічах і Бабруйску. Павялічваюцца выдаткі на падрыхтоўку інструктараў па турызму, на набыццё спартыўнага інвентару. Словам, робіцца вельмі многа, каб наша моладзь мела ўсе магчымасці яшчэ лепш ведаць, яшчэ больш любіць свой край.

На здымках:
Турысты на Магілёўшчыне.
У водным паходзе пад Мінскам.

Фота І. СТЭЦА і К. ЯКУБОВІЧА.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ
ПО-БЕЛОРУССКИ

«СЦЕЖКАМІ РОДНАГА КРАЮ» — так называется передовая статья номера, посвященная развитию туризма в Белоруссии. В нашей республике есть на что посмотреть, есть чем восхититься самому бывалому туристу. Около трети ее территории занимают леса, на 50 тысяч километров протянулись реки, север славится своими зеркальными озерами. А сколько у нас исторических мест, связанных с давними и недавними подвигами народа! В глухих лесах находят туристы окопы и партизанские

землянки, возлагают венки к памятникам известных и неизвестных героев. Сейчас в нашей республике работают шесть крупных туристских баз: на Минском море, Нарочи, Белом озере, Соже, Браславских озерах, возле Брестской крепости. Проектируются еще 16 таких баз, строятся гостиницы для туристов, увеличиваются ассигнования на подготовку инструкторов, приобретение спортивного инвентаря и т. д. Словом, делается очень много, чтобы наша молодежь имела все возможности еще лучше знать, еще больше любить свой край.

В ноябре 1922 года рабочие совхоза «Ленино» Горецкого района послали Владимиру Ильичу Ленину телеграмму, в которой поздравляли его с выздоровлением и просили взять над совхозом шефство. Вождь поблагодарил крестьян за поздравление, а вскоре совхозу был выделен трактор «Фордзон». В телеграмме рабочие заверяли Ленина, что они добьются расцвета своего хозяйства. И слово сдержали. Сегодня совхоз «Ленино» — крупное многоотраслевое хозяйство, оснащенное передовой сель-

скохозяйственной техникой. Механизация пришла и на фермы. Для рабочих строятся многоквартирные дома со всеми удобствами. Есть здесь большая школа на 500 мест, дом культуры, врачебный участок, и даже ресторан «Дружба». На 2—3 стр. помещен фоторепортаж «ПАДШЭФНЫЯ ІЛЫЧА».

«...Каждый, кто был верен будущему и умер за то, чтобы оно было чудесным, достоин памятника», — сказал Юлиус Фучик. Много стоит памятников по всей нашей стране в честь подвигов во имя свободы и счастья народа. И среди них — монументы славному сыну Белоруссии Сергею Грицевцу. О героической жизни этого «чудо-человека», как с легкой руки одного иностранного журналиста, называли его в тридцатые годы, рассказывается в статье «АПОВЕСЦЬ АБ ЦУДА-ЧАЛАВЕКУ», напечатанной на 5 стр. В 1936 году Сергей Грицевец защищал небо республиканской Испании. Родина высоко оценила ратные подвиги своего верного сына — ему было присвоено звание Героя Советского Союза. После боев на Халхин-Голе на груди Сергея Грицев-

ца засияла вторая Звезда Героя. Теперь первому дважды Герою Советского Союза было бы шестьдесят лет, но трагический случай оборвал его жизнь 16 сентября 1939 г.

О семье реэмигрантов Чириков, которые вернулись из Аргентины и живут в Речице, рассказывается в корреспонденции «ДОМ НА УЗГОРКУ» (5 стр.). Живут Чирики в хорошей квартире, Николай работает прорабом на строительстве, жена его Екатерина Михайловна — аппаратчица на Речицком маслозаводе. Вместе с Николаем и Екатериной на родину родителей приехали трое их детей. Старшая дочь окончила Гомельское музыкально-педагогическое училище, преподает музыку и заочно учится в институте в Ленинграде. Один сын окончил топографический техникум и работает в Речице, младший осенью пойдет служить в Советскую Армию, а потом собирается поступить в институт, хочет стать инженером.

Александр Скороваров во время второй мировой войны, контуженным попал в концлагерь, находящийся на немецкой территории. Но совет-

ские люди не покорились врагу. В лагере коммунисты создали подпольную организацию, которая подготавливала побег узников из лагеря. Советским людям оказывали помощь немецкие антифашисты. Александру Скороварову и его друзьям помогла бежать дочь немецкого коммуниста Франца Льебана Инга. После войны А. Скороваров вернулся домой, живет и работает в Калининграде. А недавно он побывал в гостях у своих спасителей Инги и ее отца, которые живут в ГДР («ПАБРАЦІМЫ», 5 стр.).

Со статьей «НЕ ЧАПАЙЦЕ МАІХ УШАЧАУ, ПАНОВЕ» (6 стр.) выступает белорусская поэтесса Евдокия Лось. В ней даются ответы на продажные критикам с радиостанции «Свобода», осмелившимся рецензировать ее патристические стихи. «На Ушаччине и теперь, спустя двадцать пять лет, оплакивают убитых, повешенных, сожженных живыми, затравленных собаками. На Ушаччине погибло в годы войны больше половины населения, среди них — более двадцати человек моих близких и дальних родственников», — пишет поэтесса. — Мы помним это — и не простим никогда!».

• НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ •

УМОЛАДАУСКАЙ сярэдняй школе Іванаўскага раёна захоўваецца выписка з Гродзенскага дзяржаўнага гістарычнага архіва, у якой гаворыцца, што ў 1914 годзе Моладаўскае народнае вучылішча скончылі два вучні з 93. Астатнія былі выключаны з вучылішча з-за адсутнасці сродкаў.

Цяпер у вёсцы Моладава не сустрэнеш юнака або дзяўчыны, якія не здолелі б вучыцца з-за беднасці ў сям'і. Вось дырэктар школы Павел Саўраўчук. Яго бацькі—сяляне. Ён скончыў Брэсцкі педагагічны інстытут. Спачатку працаваў настаўнікам, а два гады назад стаў дырэктарам. З Моладава выйшла многа ўрачоў. Сярод іх Фёдар Выбаранец, Іван Сахарэвіч, Галіна Матолька, Фёдар Каліноўскі, Іван Ліс, а Мікалай Лукашык атрымаў званне кандыдата медыцынскіх навук, працуе ў Гродзенскім медыцынскім інстытуце. Звыш 20 педагагаў дала гэта вёска, шэсць аграномаў і многа іншых спецыялістаў.

У Іванаўскім раёне цяпер 68 школ. Амаль 10 тысячам юнакоў і дзяўчат выданы атэстаты сталасці

толькі за паспяванны час. Звыш 400 выпускнікоў атрымалі вышэйшую педагагічную адукацыю, 93—медыцынскую, 130 сталі інжынерамі, 109 — спецыялістамі сельскай гаспадаркі. Многім прысвоены вучоныя званні.

А. ШВАБ.

ГРУПА выкладчыкаў і служачых Вільнюскага дзяржаўнага ўніверсітэта наведвала Мядзельскі раён, трыя месцы, дзе ў час Вялікай Айчыннай вайны разам з беларускімі народнымі месціцамі на базах знаходзіліся і літоўскія партызаны.

Госці аглязелі помнік воінам і партызанам Нарачанскага краю, якія загінулі ў баях за Радзіму, усклалі букеты жывых кветак. А затым накіраваліся ў нарачанскі лес. Былы партызанскі радыст, цяпер рэктар Вільнюскага дзяржаўнага ўніверсітэта Вітаутас Уогнінтас раскажаў аб баявых дзеяннях літоўскіх і беларускіх партызан, аб той дапамозе, якую аказвала лясным салдатам мясцовае насельніцтва. Былы партызан Павел Лук'янец падзяліўся ўспамінамі аб прайшоўшых баявых гадах. Яму даводзілася партызаніць на тэрыторыі Літвы, у Руд-

ніцкай пушчы. Мясцовае насельніцтва таксама заўсёды аказвала падтрымку народным месціцам. Госці з Літвы аглязелі месцы партызанскіх стаянак, пабывалі ў раённым музеі народнай сла-

М. ЧАРНЯУСКІ.

НЕПАДАЛЕКУ ад вёскі Ляхавічы, на Жыткаўшчыне, дзе не так даўно былі непраходныя балоты, узводзіцца буйнейшае ў Беларусі торфапрадпрыемства «Чырвоная». З 1971 года яно пачне даваць штогод мільён тон фрэзернага торфу. А ў 1973 годзе ўступіць у строй брыкетны завод. Яго магутнасць—120 000 тон тарфянога брыкету.

Побач з прадпрыемствам вырастае новы рабочы пасёлак, у якім будзе жыць больш за 3000 чалавек. Тут вырастаць больш пяцідзесяці шматкватэрных жылых дамоў, школа на 640 месцаў, дом культуры, дзіцячы сад-яслі, бальніца, камбінат бытавога абслугоўвання, лазня, гандлёвы цэнтр у комплексе з магазінам, сталавай, гасцініцай.

Ужо ў гэтым годзе будзе выканана будаўнічых работ на 1,5 мільёна рублёў. Адначасова ўзводзіцца прадпрыемства, гаспадарча-бытавыя і жыллёвыя аб'екты. Закончана будаўніцтва двух інтэрнатаў для рабочых і некалькі шматкватэрных жылых дамоў.

І. НОВІКАУ.

«Масква, Крэмль, таварышу Леніну.

Рабочыя і служачыя саўгаса «Леніна» (былога «Раманава») вішчуюць Вас з выдараўленнем і вялікім святам Кастрычніцкай рэвалюцыі і просяць Вас быць шэфам саўгаса «Леніна». Пры Вашым ідэйным кіраўніцтве, нашай прыкладнай працы росквіт саўгаса будзе забяспечан. Падрабязныя звесткі аб саўгасе вышлем поштай. Аб Вашай згодзе паведаміце па адрасе: Леніна Горацкага павета.

Старшыня рабачкома Мішульскі.

Загадчык саўгаса Свідзерскі».

Такая тэлеграма была паслана Ул. І. Леніну 8 лістапада 1922 года. У хуткім чаце рабочыя саўгаса атрымалі се рабочыя саўгаса атрымалі адказ за подпісам Бонч-Бруевіча. Кіраўнік справам Саўнаркома ад імя Леніна падзякаваў рабочым і служачым за тэлеграму і пажадаў ім поспехаў у развіцці гаспадаркі.

Неўзабаве саўгасу быў выдзелен трактар «Фардзон».

У вёсцы Леніна Горацкага раёна Магілёўскай вобласці ёсць німала людзей, якія добра памятаюць і той дзень, калі пасылалі тэлеграму правадыру, і дзень, калі ў вёсцы з'явіўся першы трактар «Фардзон».

З адным з іх я нядаўна сустрэўся. Гэта Сцяпан Юмёненка. Вельмі рана даваўся яму ісці на свой хлеб. Яшчэ хланчуком уладкаваўся вучнем да каваля ў Раманава. З дзіцячых год бачыў ён вялікія кантрасты. З аднаго боку, такія, як ён, павінны былі нялёгкай працай ад зары да зары здабываць сабе кавалак хлеба. А побач, у маёнтку, купалася ў раскошы сям'я княгіні Дундуковай-Карсакавай. Там наладжваліся балі, на якія з'язджаліся паны з усёй акругі.

Кастрычнік 1917 года прынес жыхарам Раманава доўгачаканую волю, роўнасць і зямлю. У пачатку 1918 года ў маёнтку княгіні Дундуковай былі батракі стварылі саўгас, які спачатку на вёсцы называлі «Раманава», а

потым перайменавалі ў «Леніна».

У тэлеграме Ул. І. Леніну рабочыя запэўнівалі свайго правадыра, што «росквіт саўгаса будзе забяспечан». І яны стрымалі сваё слова.

Цяпер саўгас «Леніна» — буйная шматгалінавая гаспадарка, у якой звыш 6 300 гектараў зямлі, у тым ліку 3 100 гектараў ворнай. Калі на зары Савецкай улады Уладзімір Ільіч змог выдзеліць саўгасу толькі адзін «Фардзон», то цяпер тут на палях працуюць 32 трактары найвышэйшых марак. 9 збожжавых, 3 бульбаўборачныя і 2 сіласаўборачныя камбайны. Усе палявыя работы — ворыва, баранаванне, культывацыя, сяўба — праводзяцца машынамі. У розных галінах гаспадаркі знаходзяць прымяненне 150 электраматараў. Механізацыя прыйшла і на жывёлагадоўчыя фермы.

Гаспадарка з году ў год павялічвае вытворчасць сельскагаспадарчай прадукцыі. За поспехі ў мінулым юбілейным годзе саўгасу прысуджан Памятны сцяг ЦК КП

Беларусі. Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, Савета Міністраў Беларускай ССР і Белсаўпрофа.

Карэным чынам змяніўся і быт рабочых. У вёсцы Леніна — прыгожыя добраўпарадкаваныя дамы рабочых і служачых. У апошнія гады шырока разгарнулася будаўніцтва камунальных шматкватэрных дамоў з усімі зруч-

насцямі — ацяпленнем, водаправодам, газам.

Цэнтр вёскі — гэта новая двухпавярховая сярэдняя школа на 500 месцаў, урачэбны ўчастак, дом культуры, ўнівермаг, рэстаран «Дружба».

Так жывуць нашчадкі першых рабочых саўгаса «Леніна», падшэфных Уладзіміра Ільіча.

С. СІДАРАУ.

Уборка сена ў саўгасе.

Вёска Леніна.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

Вот так каждый год...

...проходит месяц, и ребята уезжают. Проводишь их, распрощаешься, а память не хочет расставаться с ними. Еще долго, долго то фотография, то какой-нибудь сувенир, то пришедшее издали письмо напоминают о них.

Не так давно уехали в Англию, Бельгию, ФРГ дети земляков, отдыхавшие в пионерском лагере «Лесная сказка». Когда мы встречали их, они были робкими, молчаливыми (сказывалось незнание русского языка), даже чуточку настороженными. А домой возвращались полные ярких впечатлений, благодарности к людям, которые здесь заботились о них, грустные оттого, что пришлось расстаться с новыми друзьями.

Я вспоминаю те полчаса на Минском вокзале, которые прошли в ожидании поезда. Вроде ничего особенного не происходило, но было что-то неуловимое, что без слов говорило о том, как много дали детям дни, проведенные в пионерском лагере, как дорого им все, что связано с ним, как трудно и неохотно расстаются ребята с нашей страной. И чувствовалось, что забудут они все это нескоро.

Вот, прислонившись к багажной тележке, на которой лежат чемоданы, сумки, коробки, Жак Зоммер сосредоточенно листает свою записную книжку. Добрая половина страниц заполнена адресами белорусских ребят. «О, у меня много друзей. Надеюсь, что переписка будет оживленной», — говорит он.

Около Нади Дормостук собралась группа ребят. Они обсуждают советские значки, большую коллекцию которых Надя собрала здесь.

И вдруг я услышала: «Пионеры отряда «Дружба» на торжественную линейку выстроились! Наш девиз: «Дети разных народов, мы мечтой о мире живем!» Это Жюльен Верховенко и Тамара Хотимченко, отойдя в сторонку, чтобы никто им не мешал, повторяют весь ритуал пионерской линейки, которая каждый день проводилась в лагере.

Ребята уехали, а я все вспоминаю встречи с ними, разговоры. Мы старались, чтоб они не только хорошо отдохнули, весело провели свои каникулы, но и познакомились с Белоруссией. Ведь им там много всякой ерунды и неправды приходится выслушивать о нашей стране.

На выставке достижений народного хозяйства БССР, где дети были на экскурсии, Наташа Дьяченко, рассматривая

красивые элегантные костюмы и платья, сказала: «А нам говорили, что здесь ничего нет».

— Неужели тебе Нора ничего не рассказывала о Советском Союзе? — спросила я у девочки.

Нора Дьяченко, сестра Наташи, в прошлом году отдыхала в этом же пионерском лагере. Мы много с ней беседовали, она рассказывала о своей семье, школе, мы расстались с ней друзьями.

— Все, о чем говорила сестра, было как сказка, — ответила Наташа. — Я верила ей и в то же время сомневалась. А теперь и сама вижу, как здесь чудесно. Мне очень жалко уезжать.

Стиву Хокинсу на выставке понравились детские игрушки, станки, велосипеды и мотоциклы. «Вы умеете строить», — сказал он, рассматривая макеты великолепных дворцов культуры, построенных в колхозах «Рассвет», «Оснежицкий», целые кварталы многоэтажных жилых домов в разных городах нашей республики.

Но, пожалуй, самым внимательным экскурсантом в тот день на выставке был Жак Зоммер. Он изучил огромную карту Белоруссии, где обозначены большие и малые стройки, действующие фабрики и заводы, а изогнутые черные стрелки-авиалинии связывают Минск с областными и районными центрами.

На выставке много красивых дорогих мехов, ковров, мебели. «Да, по качеству, пожалуй, все эти вещи не уступают тем, которые выпускает немецкая промышленность. Но цены на мебель у вас значительно выше, чем у нас, — говорит Жак. — Зато книги в Советском Союзе намного дешевле. Наше правительство не заинтересовано в просвещении народа. Капиталистам нужна дешевая рабочая сила, люди, которые работают руками и мало думают».

Очень долго стоял возле полок с книгами друг Жака Миша Сысой. Отец Миши тяжело болен, и в свои пятнадцать лет мальчик вместо школы должен ходить на учебу к маляру. Он помогает семье. Мишин отец белорус, у него есть родственники в Минске, с которыми он переписывается. Во время второй мировой войны Сысой-старший тяжело раненным попал в плен, а потом так и не смог вернуться домой. Теперь живет в Федеративной Республике Германии. Миша первым в семье побывал на родине отца, был поражен всем увиденным, говорил, что отец с нетерпением ждет его возвраще-

Ребята у входа на ВДНХ БССР.

ния, и ему будет о чем рассказать.

До войны жил в Минске и отец Сони Шкляревской, которая приехала из Англии. Здесь у него осталась семья — жена, сын и дочь. Жена давно умерла, а дети воспитывались в детском доме. Мне не удалось поговорить с Сониным братом. Она часто ездила к нему в гости в Минск, они много гуляли по городу, он не один раз приезжал в лагерь. Мне рассказывали, что брат Сони инженер, имеет хорошую квартиру. Сестра тоже получила образование и тоже хорошо устроена. Сонию они видели первый раз, но очень привязались к девочке и полюбили ее.

В этот день по дороге из города в лагерь мы разговорились с руководителем немецкой группы Ангелиной Петровной Грефэ.

Гвоздь программы — катанье на лошадях в колхозе «17 сентября».

— Мне трудно судить, где выше жизненный уровень — в СССР или ФРГ, — сказала она. — Материально мы, возможно, живем лучше вас, но моральный уровень жизни советских людей, если можно так сказать, не идет ни в какое сравнение с нашим. Здесь каждый человек чувствует себя человеком. В ФРГ очень много бедняков, свобода слова существует только на бумаге. Я знаю одного человека, которого уволили с работы за то, что он говорил о прогрессе и достижениях в Советской стране. Детям уже в школе начинают рассказывать небылицы о русских. Я наблюдаю здесь за ребятами и понимаю, как трудно осмыслить им все, что они здесь видят. Они смотрят на все широко раскрытыми глазами, все впитывают за себя.

— Вы помните концерт дет-

две повозки. Гена Грефэ, сын Ангелины Петровны, усадил в одну из них на свежее душистое сено девочек, взял в руки вожжи и, взмахнув над головой кнутом, как заправский ящик, покатил по мягкой проселочной дороге. Катанье на лошадях было, как говорится, гвоздем программы. С этого луга очень трудно было увести детей на обед, который колхозники приготовили им в столовой новой школы. Когда мы подъезжали к ней, дети спросили: «Это дом отдыха?» Школа, действительно, очень красивая, просторная, в ней занимается 504 ученика, построена она на средства колхоза. И дома на широких улицах тоже красивые, новые, в них уже проведен газ. А возле каждого дома сад и обязательно палисадник с душистыми флоксами, яркими георгинами и пушистыми гвоздиками. Все эти цветы были в букетах сельских ребятшек, которые на крыльце клуба встречали гостей из-за рубежа. Затем, усадив гостей в удобные кресла в зрительном зале, Григорий Павлович Сосновский рассказал ребятам о своем хозяйстве, после обеда в фойе устроили танцы. Уезжали из колхоза вечером, увозя с собой адреса новых друзей, вспоминая их дружеское расположение и гостеприимство.

И вот уже спущен красный флаг, закончилась смена в «Лесной сказке». Разъехались по домам белорусские ребята, уехали и наши гости из-за рубежа. В последний вечер была проведена торжественная линейка. Руководительницы трех иностранных групп от имени ребят благодарили сотрудников лагеря, и членов Белорусского товарищества за хороший интересный отдых. Бернард Карпинский получил Почетную грамоту за отличные успехи, которых он добился в соревнованиях по легкой атлетике. За активное участие в жизни лагеря грамоты получили Соня Ванденберг, Фредди Баниер, Гена Грефэ, Стив Хокинс. Все ребята получили альбомы с фотографиями и сувениры.

Потом подарок лагерю от имени ребят русской школы города Гента вручил Ваня Романов. Бельгийские ребята прислали белорусским пионерам два больших стенда, рассказывающих о жизни Владимира Ильича Ленина. Все подписи под фотографиями они сделали на русском языке.

А когда стемнело, на лесной поляне запылал яркий пионерский костер. Вокруг него долго пели и смеялись, танцевали и играли дети — русские и украинцы, белорусы и англичане, бельгийцы и немцы.

Д. ЧЕРКАСОВА.

Фото В. АНДРОНОВА.

На коне — Коля ЯНКОВСКИЙ.

Долго стоял у полок с книгами Миша СЫСОЙ.

АПОВЕСЦЬ

АБ ЦУДА-ЧАЛАВЕКУ

Цяпер яму было б шэсць-дзясят, але яго жыццё абарвалася ў трыццаць. Ці многа можна паспець зрабіць за дзесяць-дваццаць год, калі не лічыць дзяцінства і юнацтва? Аказваецца, многа!

Нарадзіўся і вырас ён у вялікай сям'і рабочага-чыгуначніка ў вёсцы Бараўцы, што ў некалькіх кіламетрах ад Баранавіч.

Першая сусветная вайна сарвала гэту сям'ю, як і многія іншыя беларускія сем'і, з родных месц, занінула ў далёкі свет.

На таёжнай станцыі Шуміха, якая збудавана ў Заходняй Сібіры, прайшлі школьныя і юнацкія гады нашага земляка. Рана пазнаў Сяргей цяжкую паднявольную працу — давалася пасвіць кароў у мясцовага багача. Прагрукатала грамадзянская вайна. Савецкая ўлада трывала ўсталявалася і ў Сібіры. Сяргей пайшоў у школу, скончыў сямігадку і пачаў працаваць разам з бацькам на станцыі.

З ранніх год была ў Сяргея мара, з якой ён ні на мінуту не расставалася. Вабіла яго да сябе неба, тое самае, што было то празрыста-блакітным, то свінцова-шэрым, а часам і чорным, як ноч. Але, акрамя мары, была ў юнака ўпартасць, воля і працівітасць. У Златаўце на механічным заводзе на энергічнага і разумнага юнака звярнулі ўвагу і ў 1930 годзе паслаў на курсы прафтэхработнікаў. Курсы ён скончыў і пачаў працаваць старшынёй цэхавала камітэта школы ФЭН. У канцы 1930 года камітэт камсамольца вылучыў маладога камсамольца на адказную работу ў кааператывны сектар, і Сяргей цалкам аддаў гэтай новай для яго справе.

У 1931 годзе ў жыцці Сяргея адбыліся дзве важныя падзеі: яго прынялі ў члены ВКП(б), а неўзабаве прызвалі ў рады Чырвонай Арміі. І тут Сяргей вырашыў ажыццявіць сваю мару: ён падае заяву ў вясеннюю школу лётчыкаў. Непрыкметна прайшлі два гады вучобы.

Ваенны лётчык Сяргей Грыцавец быў сярод тых, хто асвойваў новыя самалёты, авалодваў майстэрствам паветранага бою, мацаваў ма-

гутнасць паветранага флоту. І калі ў 1936 годзе крывава кат Іспанскага народа Франка пры прамой падтрымцы Гітлера і Мусаліні павёў шалёныя атакі на рэспубліканскую Іспанію, Сяргей Грыцавец быў адным з тых, хто грудзямі устаў на абарону свабоды Іспанскага народа. «Камандор Серж», — так называлі ў Іспаніі капітана Грыцаўца. Самыя мужныя паветраныя байцы здзіўляліся бяспрашчу «камандора Сержа». Ён змагаўся ў небе Іспаніі да апошняй магчымасці. Колькі разоў садзіў лётчык на аэрадром увесь зрашчаны кулямі самалёт. Ён нібы забываў у мінуты бою пра сябе, усе думкі яго былі толькі аб перамозе над ворагам. «Ваш вораг — гэта мой вораг», — гаварыў Іспанцам Грыцавец. Вярнуўся Сяргей на радзіму, маючы на сваім баявым рахунку тры дзесяткі збітых самалётаў ворага. Радзіма высока ацаніла подзвіг лётчыка. Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР маёру Грыцаўцу Сяргею Іванавічу было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Але не давалася яму пажыць хоць крыху мірным, спакойным жыццём. А марыў жа аб працягванні вучобы, думаў паступаць у ваенную акадэмію...

У маі 1939 года на дружэлюбную нам Мангольскую Народную Рэспубліку напалі японскія імперыялісты, і над далёкай ракой Халхін-Гол узляцеў у неба чырваназорны «ястрабок», які вёў цвёрдай рукой камандзір эскадрыллі Герой Савецкага Саюза маёр Сяргей Грыцавец. Слава аб ім прымела на ўсім фронце, па ўсёй краіне. Неяк увечары сябры-аднапалчане акружылі знішчальнік Грыцаўца, які толькі што прыземліўся, і павіншавалі героя з саракавым збітым варажым самалётам. Такого баявога ліку не было яшчэ ні ў аднаго лётчыка нашай краіны. А калі ранкам наступнага дня полк у поўным складзе вылятаў на падтрымку нашых атакуючых войск, Сяргей Грыцавец здзейсніў яшчэ адзін бяспрашчальны подзвіг. Рызыкуючы жыццём, ён пасадзіў свой самалёт на тэрыторыі ворага і вывез з-пад самага носу ў японцаў збітага ў баі камандзіра авіяпал-

ка маёра Забалуева. Такого выпадку яшчэ не ведала авіяцыя.

Цікавая размова, якая адбылася там жа, на палявым аэрадроме, паміж героем-лётчыкам і карэспандэнтам армейскай газеты. На пытанне: «Што вы думалі, калі садзіліся ў тыле японцаў?» — Грыцавец адказаў проста:

— Я хацеў выратаваць чалавека.

— А калі б што здарылася з самалётам? Вас жа, афіцэра, камуніста, ворагі разарвалі б!

Лётчык з усменшай адказаў:

— Паміраць удваіх — усё ж лягчэй, чым аднаму!

— Хіба вам смерць не страшная, што вы так лёгка гаворыце аб ёй? — спытаў карэспандэнт.

І ўжо без усменшкі Сяргей строга адказаў:

— Толькі ненармальныя людзі не баяцца смерці. Але ёсць сумленне — яно мацней за смерць!

У гады Вялікай Айчыннай вайны подзвіг Сяргея Грыцаўца быў паўтораны не аднойчы, але тады, у жніўні 1939, ён здзіўіў свет. І калі лётчыка-героя выклікалі ў Маскву, каб уручыць яму другую Залатую Зорку (у жніўні 1939 года было зацверджана ў краіне званне двойчы Героя Савецкага Саюза), то М. Калініну давалася пайсці на сустрэчу настойлівым просьбам дыпламатаў, якія пажадалі сваім вачыма ўбачыць гэтага «цуда-чалавека». (Так з лёгкай рукі аднаго замежнага журналіста пачалі зваць першага ў нашай краіне двойчы Героя Савецкага Саюза). Пасля перамогі над фашысцкай Германіяй і імперыялістычнай Японіяй двойчы Герояў Савецкага Саюза стала больш за сто, але мы памятаем, што строй іх пачынаецца з нашага земляка — Сяргея Грыцаўца.

Ледзь закончыліся баі на Усходзе, як гарызонт зноў зацягнулі хмары. Гітлер вераломна напав на Польшчу. Пачалася другая сусветная вайна. У гэтай абстаноўцы савецкі народ зрабіў высакародны акт, прышоўшы на

Помнік С. Грыцаўцу ў Мінску.

выручку сваім братам у Заходняй Украіне і Заходняй Беларусі. Вызваленчы паход савецкіх войск быў назначан на 17 верасня 1939 года. І зноў, як у Іспанію і ў Манголію, сюды накіроўваецца Сяргей Грыцавец. Яго ж Бараўцы, як і многія іншыя вёскі Беларусі, з 1919 года стагналі пад гнётам польскіх памешчыкаў.

Але заповітная мара правесці свой самалёт у небе Беларусі так і засталася неажыццёўленай. Здарылася гэта 16 верасня 1939 года. Маёр Грыцавец, атрымаўшы значэнне на пасаду камандзіра авіяпалка, вылецеў з Масквы ў раён Оршы, да месца службы. А праз дзве гадзіны пры пасадцы на тым жа самым аэрадроме, дзе яго чакалі як новага камандзіра, адбылася катастрофа.

«...Кожны, хто быў верны будучыні і памёр за тое, каб яна была цудоўнай, дастойнай помніка», — сказаў Юліус Фучык. Многа стаіць помнікаў па ўсёй нашай краіне ў гонар подзвігаў у імя свабоды і шчасця народа. І ў радзе гэтых помнікаў мы бачым манументы Сяргею Грыцаўцу на зямлі Беларусі — у Баранавічах, на яго радзіме, у Оршы, на месцы гібелі героя, і ў Мінску — нашай сталіцы.

Слава Сяргея Грыцаўца належыць Беларусі ў такой жа ступені, як і ўсёй Савецкай краіне. Але ўсё ж мы памятаем, што ён — яе родны сын, наш зямляк.

А. БЕЛАУСАЎ.

ПА-БРАЦІ-МЫ

Аляксандр Скаравараў кантужаны трапіў у полон. Лагер — накаркі гектараў, абнесены калючым дротам, — знаходзіўся на чужой зямлі. Разам з Аляксандрам Скараваравым тут апынуліся Мікалай Забрэда, Іван Жылін, Аляксандр Аляксееў. У іх была цвёрдая рашучасць не спыняць барацьбы з ворагам.

Дачка нямецкага камуніста Франца Лёшана Інга па заданню падпольшчыкаў-антыфашыстаў уладкавалася працаваць на кухню ў лагеры для ваеннапалонных. Яна прыглядалася да кожнага, дапамагала як магла. Франц Лёшан знаходзіўся на нелегальным становішчы і час ад часу тайна прыходзіў да цёткі Берты, дзе жыла Інга, каб даць дачцы заданне.

Франц Лёшан і яго сябры ведалі, што фашысты засылаюць у лагер пад выглядам ваеннапалонных правакатараў. Інга павінна была паведамляць аб іх камуністам лагера. Такоё было першае заданне, якое атрымала дзяўчына ад бацькі.

Інга пазнаёмілася са Скараваравым у час яго дзяжурства па кухні. Перадала ад бацькі запіску, у якой гаварылася: «Мы ведаем, што камуністы лагера дзейнічаюць. Будзем разам рыхтаваць верных людзей для падполля. Ф. Л.».

Летам 1944 года ў лагеры пачаліся масавыя арышты. Прычынай паслужылі няўдалыя ўцёкі чарговай групы. А ў ёй былі людзі, якія мелі сувязь з групай Скараварава. Скаравараў, Забрэда, Жылін, Аляксееў атрымалі загад неадкладна ўцякаць. І яны ўжо дабраліся да вёскі Гольшыцы, дзе павінны былі сваіцаць у тайніку цёткі Берты. Але ля самага дома іх затрымала паліцыя. У гэты дзень арыштавалі Іngu. Шэсць месяцаў з дня ў дзень яе дапытвалі, катавалі, але дзяўчына вынесла ўсе пакуты, ні аднаго слова гестапаўцы не вырвала ў яе. Не дабіўшыся нічога і не маючы супраць работніцы кухні прамых доказаў яе віны, гестапаўцы выпусцілі Іngu.

Аляксандра Скараварава з яго сябрамі спачатку пасадзілі ў турму, потым іх усіх перавялі зноў у лагер. Уцекачы добра ведалі, што іх чакае: адсюль ужо не вырвацца. Але нямецкія сябры не забылі іх. Зноў дапамаглі ўцячы, пераправілі ў Гольшыцы, у тайнік Берты Холі.

Аднойчы ноччу ў тайнік спусціўся незнаёмы чалавек.

— Я Франц Лёшан, — працягваючы руку, сказаў нямецкі камуніст.

— Дзе Інга, ваша дачка? — вырвалася ў Скараварава.

— Інга жывая. Хутка яна прыйдзе да вас.

Радасную вестку прынёс ён былым вязням. Савецкія салдаты ўжо блізка грамлілі гітлераўцаў. Франц Лёшан і яго сябры думалі, як пераправіць уцекачоў бліжэй да фронту. Атрымалася так, што імклівае наступленне нашых войск ажыццявіла ўсе іх планы.

...З таго часу прайшло шмат гадоў. Скаравараў вярнуўся дадому, у Беларусь. А нядаўна даведаўся, што Інга, яе бацька Франц Лёшан і Берта Холі жывуць у ГДР. Інга — настаўніца, выкладае рускую мову, першыя ўрокі якой атрымала ад савецкага афіцэра — Аляксандра Скараварава. Неўзабаве ён пабываў у іх у гасцях.

Потым нямецкія сябры пабывалі ў гасцях у Скараварава, які жыве і працуе ў Калінкавічах.

Ю. ПОЛЯК.

ДОМ НА УЗГОРКУ

Дом, дзе жывуць Чырыкі, я знайшла адразу. Ён стаіць на вялікім узгорку, за паркам, і балконы яго адліваюць на сонцы залацістай фарбай. Узнімаюся на другі паверх, націскаю кнопку званка. Адчыняюцца дзверы, і мне ўжо ўсміхаюцца ветлівыя вочы бялявай жанчыны. Прызнацца, не паспелі мы яшчэ сказаць адна другой некалькі слоў, а мне ўжо здаецца, што я ведаю яе даўно, што знаёмыя мы шмат гадоў.

Кацярына Міхайлаўна толькі прыйшла з работы, яна просіць прабачэння, што дома не ўсё як след прыбрана. Але я сваім жаночым вокам ужо даўно ацаніла, што гаспадыня ў гэтай кватэры добрая: усё тут з густам, усё да месца.

Мы садзім у вялікім сонечным пакоі пры расчыненых вокнах, у якіх так і просіцца лета. Я ўжо ведала ад сваіх гомельскіх сяброў, што сям'я Чырыкаў у 1956 годзе прыехала з Аргенціны, таму і гутарка наша ідзе вакол гэтай тэмы. Кацярына Міхайлаўна шкадуе, што няма мужа, ён зараз у камандзіроўцы. «А я не мастачка раскаваць», — сціпла ўсміхаецца жанчына. Я супакойваю яе і задаю першае пытанне: як яны ўладкаваліся ў Рэчыцы?

Жанчына адразу ажывілася, нават шчокі паружавелі. Як уладкаваліся? А вось самі бацьце. Кватэра з двух пакояў, у кватэры ўсё ёсць.

І павяла яна расказ пра сваю сям'ю, пра працу, якая прыносіць і радасць і дастатак. Муж Кацярыны Міхайлаўны Мікалай Чырык працуе прарабам на будаўніцтве, а яна сама — на Рэчыцкім маслосырзаводзе апаратчыцай у цэху. Ён зарабляе 140 рублёў у месяц, яна — 100. Ну, і вядома, прэміяльныя кожны месяц.

Разам з Мікалаем і Кацярынай на радзіму бацькоў прыехалі тры іх дзяцей. Усе яны ўжо моцна сталі на ногі. Калі жанчына гаворыць пра дзяцей, у яе вачах адбіваецца і ціхая радасць, і гонар, і вялікае мацярынскае шчасце. Я папрасіла яе больш падрабязна расказаць, як склаўся іх лёс.

— Старэйшая дачка скончыла 8 класаў і паступіла ў Гомельскае музычна-педагагічнае вучылішча. Зараз там жа выкладае музыку. Вучыцца заочно ў інстытуце ў Ленінградзе. Адзін сын таксама скончыў 8 класаў, паступіў у Маскоўскі тапаграфічны тэхнікум. Працуе ў Рэчыцы. Ну, а самы малады пасля васьмігодкі вучыўся ў школе механізацыі. Спецыяльнасць механізатара яму вельмі падабаецца. Зараз працуе і вучыцца ў вячэрняй школе рабочай моладзі. Увосень пойдзе служыць у Савецкую Армію. Гаворыць, адслужыць армію, у інстытут будзе паступаць. Хоча стаць інжынерам...

Я слухала мяккую, ціхую гаворку гэтай мілай жанчыны і думала: а як там, у Аргенціне, яна змагла б даць адукацыю сваім дзецям?

— Яна нібы падслухала маё нямое пытанне:

— У Аргенціне, зразумела, мы б не змаглі вывучыць сваіх дзяцей. Таму што там усё платнае, усюды патрэбны грошы, і немаля.

Час быў развітвацца. Жанчына праводзіла мяне да аўтобуса. Па дарозе сарвала некалькі кветак, што пасадзіла пад вокнамі дома. Падарыла на развітанне. Паралла: «Пастаўце ў ваду. Пакуль даедзеце да Мінска, яны распусцяцца».

З. ГРЫБКО.

Голас Радзімы

№ 31 (1089)

НЕ ЧАПАЙЦЕ МАІХ УШАЧАЎ, ПАНОВЕ!

Адказ рэцэнзенту з мюнхенскай
радыёстанцыі «Свабода»

Праславуата мюнхенская радыёстанцыя «Свабода» даволі часта «цешыць» сваёй увагай беларускіх савецкіх пісьменнікаў. Амаль кожны, хто актыўна працуе ў нашай літаратуры, быў «заўважаны» служкамі гэтай установы. Не так даўно «гонару» быў заўважанай мюнхенскімі «рэцэнзентамі» ўдастоілася і я: яны прысвяцілі цэлае даследаванне «нацыянальнай праблемнасці вершаў Еўдакіі Лось».

Я ведаю, хто знайшоў сабе брудны хлеб на радыёстанцыі «Свабода», у прыватнасці, на яе «беларускай філіі». Гэта тыя, што ў цяжкі для радзімы час здрадзілі ёй, сталі паслугачамі фашысцкіх катаў, усхвалялі ў сваіх газетках «зьяльных салдат фюрэра», дапамагалі фашысцкім акупантам нявечыць і нішчыць мой родны народ. І таму я, натуральна, як і кожны савецкі чалавек, не магла чакаць і не чакала ад іх нейкай аб'ектыўнай ацэнкі маёй сціплай працы на ніве беларускай паззіі. І не ўзнікла б у мяне жадання спрачацца з мюнхенскімі «даследчыкамі», пісаць гэты адкрыты ліст, калі б не адна акалічнасць. Як кажуць у народзе: сабака брэша — вецер носіць. Або яшчэ: сабака і на месяц брэша. Аднак мяне да глыбіні душы абурала тое, што яны, купленыя служкі «Свабоды», асмельваюцца займацца вершамі патрыятычнага плану.

Вядома, не мне самой меркаваць аб сваіх вершах, аб іх мастацкіх вартасцях. Адно ведаю пэўна: у вершах сваіх я ніколі не крывіла душой, заўсёды спявала і спяваю тое, што падказвала і падказвае мне маё сэрца. І самыя шчырыя песні мае — песні сацыялістычнай Бацькаўшчыне, гераізму роднага народа, яго працавітасці, гасціннасці, неумручасці, песні дружбы і еднасці між народамі, песні светлай камуністычнай будучыні.

Нічога гэтага, вядома, не заўважылі мае мюнхенскія «рэцэнзенты».

Сярод матываў маёй паззіі яны вылучаюць адзін — нацыянальны. Але як вылучаюць? Напачатку яны, быццам зусім справядліва, знаходзяць у маіх вершах «элемент нацыянальнага патрыятызму, пацучце кроўнай любасці да роднага краю, роднай мовы, родных традыцый...» Што ж, не адракаюся і не адракуся. Пісала і пісаць буду, пакуль жыў, песні роднай зямлі, ніколі не перастану захапляцца яе характарам, ганарыцца нашымі людзьмі і нашай сусветнай славай. Гэта са мной — назаўсёды, як назаўсёды са мной мая Радзіма, чаго служкам станцыі «Свабода» не дадзена зразумець. Але «аб'ектыўнасць» мюнхенскіх радыёкаментатараў адразу ж канчаецца, калі справа даходзіць да галоўнай думкі верша, да яго ідэйнай нагрукі.

Вось яны бяруць мой верш «Людзьмі завемся», змешчаны

Еўдакія ЛОСЬ

ў свой час у часопісе «Полымя». Зноў-такі, ім хапае «смеласці», каб сказаць, што верш гэты «ідэйна звязаны з 50-мі ўгодкамі БССР», каб прыгадаць маладога Янку Купалу з яго песняй-марай «А хто там ідзе?» Ім нават спадабаліся радкі з майго верша: «Нас неаднойчы пнуліся забіць». Але затое радкі: «Людзьмі завемся, родныя мае» і «Жывём як людзі ў свеце перамог» сталіся для іх як костка ў горле. Куды падзеўся «добразычлівы» тон рэцэнзентаў! «Даравачь» паэту такое прызнанне яны не могуць.

Выбачайце, панове, але хто просіць у вас гэтага даравання? Зрэшты, хто можа меркаваць аб нашым заваяваным шчасці, здабытым у цяжкім змаганні з ворагам, у слязах, крыві і пакутах? Можна вы з-пад сваёй мюнхенскай падваротні? Мы — вольныя гаспадары сваёй вольнай краіны, якая нядаўна адзначыла 50-годдзе сваёй новай гісторыі. Мы — сведкі і стваральнікі шчаслівай долі беларускага народа, нечуванага росквіту роднай Беларусі. І пра гэта натхнёна і ярка пішуць лепшыя нашы паэты.

Неяк на вечары ў клубе Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубажнымі краінамі выступіў адзін не вельмі дасведчаны турыст з далёкай краіны і выказаўся прыблізна так: «Добра, што нам паказалі Беларусь. А то ў нас многія лічаць, што Савецкі Саюз — гэта адна Масква». Тады ж і напісаўся ў мяне верш, у якім я паспрабавала растлумачыць гэтае «непаразуменне»:

А ты прыгледзься лепш,
дзівак,
не падвяла б цябе
замежнасць.
З маленства ведае дзятва,
І гэта ўжо не перайначыш:
І Мінск — Масква,
І Пінск — Масква,
і нават сціплыя Ушачы...

Гэты мой верш, які называецца «Госцю з Новай Зеландыі» і які змешчаны ў зборніку «Яснавокія малывы», таксама прыйшоўся не па душы панам-даследчыкам. Асабліва не спадабаліся ім радкі аб нашай еднасці і роднасці з Масквой. Ім, гаротным, аж не па сабе стала, аж мову адабрала.

Што ж на гэта сказаць? Беларускі народ ганарыцца дружбай з вялікім рускім народам, з іншымі народамі нашай вялікай Радзімы. Ганарыцца і даражыць гэтай дружбай, бо яна — крыніца нашай сілы, нашай непераможнасці, зарука нашага сённяшняга шчасця і светлай будучыні. І дружба гэтая можа не падабацца толькі нашым ворагам. Вось і ўвесь мой адказ панам-рэцэнзентам.

Дарэчы, радкі пра нашу еднасць з Масквой у вершы «Госцю з Новай Зеландыі» ім пада-

ліся ўвогуле незразумелымі. Чаму ж тады, панове, вы не цытуеце іншых маіх вершаў, дзе пацучці роднасці з вялікім рускім народам, з Масквой, якая стала сімвалам дружбы народаў, выказаны з гранічнай яснасцю? Вось жа, поруч з вершам «Людзьмі завемся» ў «Полымі» быў надрукаваны і верш «Партызанская зямлянка», прысвечаны маім землякам-партызанам. У гады вайны на Ушаччыне быў партызанскі лагер, які называлі «другой Масквой»:

...Гаварылі ў атрадах:
«Трава-мурава!»
Гаварылі: «Другая Масква!»
І канаючы нават на той
мураве,
сумавалі па першай Маскве.

Дружбе беларусаў з рускімі прысвечаны і мой верш «З першым снегам» (друкаваўся ў газеце «Звязда» і на рускай мове ў часопісе «Нёман»), дзе ёсць такія радкі:

Мурагі ў нас адны,
і снягі ў нас адны,
і адна ў нас, бадай што,
гаворка,
беларуская, руская...

Але гэтыя і іншыя вершы — дзе іх цытаваць служкам «Свабоды»!

Калі я думаю пра Маскву, я ўспамінаю словы Янкі Купалы: «Колькі, Масква, ты мне шчасця дала!» Услед за нашым вялікім песняром гэтыя словы паўторыць кожны беларус. Мы былі, ёсць і будзем непадзельныя, разам з Масквой, як былі разам у гады рэвалюцыі, грамадзянскай вайны, сацыялістычнага будаўніцтва, у гады, калі выганялі фашысцкіх акупантаў і іх прыслужнікаў з нашай свяшчэннай зямлі, у тым ліку і з маіх родных Ушачаў...

Дарэчы, пра Ушачы. Не чапайце Ушачаў, панове! Ужо сама гэтая назва — не для вас! На Ушаччыне і цяпер, праз дваццаць пяць гадоў, плачуць па забітых, па знятых з шыбеніц, па спаленых сабакамі. На Ушаччыне загінула ў гады вайны больш паловы насельніцтва, сярод іх — больш дваццаці чалавек, маіх блізкіх і далёкіх сваякоў. Я сама дзяўчынкай не раз глядзела ў вочы смерці, а ў дні блакады 1944 года можа б і не выжыла, калі б не выратавальны прыход Савецкай Арміі. Мы памятаем гэта — і не даруем ніколі!

І апошняе. Аўтарам даследавання «нацыянальнай праблемнасці» маіх вершаў быў не безвядомы С. Станкевіч, здраднік радзімы, былы бургамістр горада Барысава ў гады вайны, саўдзельнік гітлераўскіх злачынстваў на нашай зямлі. На яго руках — кроў загубленых ім беларусаў. І пасля гэтага ён асмельваецца гаварыць аб нацыянальнай гордасці беларускага народа, тлумачыць пацучці любві да роднай зямлі ў творчасці нашых паэтаў і празаікаў!

Не чапайце маіх Ушачаў, пане каментатар мюнхенскай «Свабоды».

Старэйшы беларускі кампазітар Яўген ЦІКОЦКІ.

Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.

ПАЛІТРА ГНЕВУ І АПТЫМІЗМУ

Жывапісец Эдуард Куфко жыве і працуе ў Брэсце. Яго змястоўныя высокапрафесіянальныя палотны вядомы глядачам па абласных, рэспубліканскіх, усесаюзных мастацкіх выстаўках. Яны вядуць наша ўяўленне ў самую бездань трагедыі, перажытай у вайну чалавецтвам. Яны абуджаюць у нашай душы пацучце невымернага гнева супраць нелюдзяў дваццатага стагоддзя — фашыстаў.

Вогненныя рубяжы выпалілі глыбокі след у памяці, суровыя выпрабаванні вайны на свой капыл фарміравалі маладога мастака як чалавека і як творчую індывідуальнасць: адчутае, перажытае ў вайну стала галоўнай тэмай творчасці жывапісца.

Роздум аб тым, што не павінна паўтарыцца ў гісторыі чалавецтва, ярасны праклён фашызму — ва ўсіх яго асноўных карцінах. Унутраны пафас лепшых з іх трывала звязаны з нашым веліччым, але суровым і трывожным часам: фашызм то тут, то там спрабуе зноў узняць галаву. Усё ў лепшых карцінах Эдуарда Куфко прайшло праз сэрца мастака — кожная інтанацыя ўважана, вымерана, вынашана. Творы яго — поліфанічныя. У іх гучаць пратэст супраць фашызму, сцвярдзенне міру, сонца, святла, гімн вытрымцы, мужнасці сапраўднага чалавека, якога не здольны зламаць ніякія выпрабаванні. Што такое мужнасць і вытрымка — Эдуард Куфко ведае не з кніжак. Мабыць таму ў яго натхнёных, прасякнутых вялікай адказнасцю творах так арганічна зліліся грамадскае і асабістае...

На пачатку, скажам шчыра, не ўсё ўдавалася, не ўсё знаходзіла выйсце ў такіх вобразах, якія б задавальнялі мастака. Прайшлі гады напружаных пошукаў (у сярэдзіне п'ятдзесятых Э. Куфко ўступіў у творчы калектыў мастакоў Брэста, на пачатку шасцідзсятых стаў членам Саюза мастакоў БССР), пакуль зажыл палотны, пакуль красамоўна і пераканаўча сталі гаварыць з глядачом створаныя ім вобразы...

«Не забудзем!», «Пракляцце фашызму!», «Праўда», «Вызваленне» — так называюцца яго лепшыя палотны пра ўбачанае і перажытае. Не, у гэтых творах мастак не старонні назіральнік трагічных падзей вайны. Перш за ўсё ён палымяны публіцыст. Эмацыянальны напал яго палотнаў адрававаны думцы, пацучцю, сумленню кожнага сучасніка. Гэты эмацыянальны напал — як заклік да пільнасці...

Аб'яднаня адзінай праблематыкай, палотны мастака разнастайныя, кожнае мае самастойны сюжэт. У адных на першым плане — мужнасць вязняў, у другіх — гаснучы розум асуджаных, у трэціх — радасць вызвалення. І ўсё гэта мастак імкнецца спазнаць праз характары сваіх герояў. На ўсё глядзіць праз прызму свайго творчага зроку.

Эдуард Куфко — мастак вялікай грамадзянскай тэмы, яркага ўнутранага тэмпераменту і шырокага творчага дыяпазону. У яго работах няма шаблонаў, няма самапаўтараў. Заўсёды адчувальныя ў палотнах настойлівы творчы пошук, глыбокі, вынашаны ў душы аптымізм. Чалавек, які прайшоў праз жорсткія выпрабаванні, не страціў веры ў жыццё, радуецца кожнай светлай жыццёвай праяве.

І ў якім бы жанры ні працаваў Эдуард Куфко (партрэт або пейзаж, шматфігурная кампазіцыя з драматычным зместам або звычайны наюрморт), — глядач адчувае цэльнасць яго душы. Прыгажосць формы ён напэўна жыццесцвярдзальнай сілай.

У Э. Куфко востры мастакоўскі зрок, тэмпераментная трактоўка вобраза, абагульнены пастозны мазок, своеасабліва каларыстычная палітра. А галоўнае — у яго чулая душа мастака, улюбёнага ў прыгажосць фарбаў свету, гнеўная душа грамадзяніна, які гатоў аддаць жыццё, каб гэтай прыгажосці свету ніколі болей не пагражаў фашызм.

У Эдуарда Куфко пільная душа чалавека, які самую мірную ў свеце прафесію мастака прысвяціў палымянаму выкрыццю самай небяспечнай на свеце чумы — карычневай...

А. СУРСКІ.

НА СЛОВЫ

ПАЭТА-

ФРАНТАВІКА

Чытаючы аднойчы «Правду», народны артыст БССР Мікалай Аладаў звярнуў увагу на вершы Віктара Саловава. Беларускага кампазітара глыбока кранулі не толькі паэтычныя радкі, але і нялёгка лёс іх аўтара. У гады Вялікай Айчыннай вайны В. Саловаў быў цяжка паранены і на ўсё жыццё застаўся інвалідам. Аднак былы салдат не даў хваробе зламаць сябе. Захапіўся літаратурай, многа чытаў, думаў, а потым сам узяўся за пяро.

Мужныя, прасякнутыя верай у перамогу жыцця вершы В. Саловава натхнілі мінскага кампазітара на стварэнне новых вакальных твораў. М. Аладаў напісаў пісьмо на станцыю Сяноное Вольскага раёна Саратаўскай вобласці, дзе жыве ветэран вайны. Завязалася перапіска. Цяпер тры творы паэта-франтавіка пакладзены на музыку: раманс «Я не ведаю» і дзве піянерскія песні — «Сонца ўзійшло» і «Над кнігай».

ЗАДАЧИ БОРЬБЫ ПРОТИВ ИМПЕРИАЛИЗМА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ И ЕДИНСТВО ДЕЙСТВИЙ КОММУНИСТИЧЕСКИХ И РАБОЧИХ ПАРТИЙ, ВСЕХ АНТИИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКИХ СИЛ

(Окончание. Начало в №№ 25—30)

Участники Совещания подтверждают общность своей позиции в том, что основой взаимоотношений между братскими партиями являются принципы пролетарского интернационализма, солидарности и взаимной поддержки, уважения самостоятельности и равноправия, невмешательства во внутренние дела друг друга. Строгое соблюдение этих принципов — необходимое условие развития товарищеского сотрудничества между братскими партиями, укрепления единства коммунистического движения. Естественные формы сотрудничества между братскими партиями — двусторонние консультации, региональные встречи, международные совещания, проводимые на основе принципов, принятых в коммунистическом движении. Эти принципы и формы создают все возможности для объединения усилий коммунистических и рабочих партий в борьбе за их общие цели в обстановке растущего многообразия мирового революционного процесса. Все партии имеют равные права. В настоящее время, когда в международном коммунистическом движении не существует руководящего центра, особенно возрастает значение добровольной координации их действий в интересах успешного решения стоящих перед ними задач.

Единство действий коммунистических и рабочих партий будет способствовать сплочению коммунистического движения на принципах марксизма-ленинизма. Солидарные действия, направленные на решение насущных практических задач, стоящих перед революционным и общедемократическим движением современности, содействуют необходимому обмену опытом между различными отрядами коммунистического движения. Они помогают обогащать и творчески развивать марксистско-ленинскую теорию, укреплять интернационалистские, революционные позиции по актуальным политическим проблемам.

Участники Совещания заявляют о непреклонной воле своих партий сделать максе-

мум возможного в интересах трудящихся масс и социального прогресса, во имя продвижения к полной победе над международным капиталом. Они рассматривают совместные действия, направленные против империализма, на осуществление общедемократических требований, как составную часть и этап борьбы за социалистическую революцию и ликвидацию системы эксплуатации человека человеком.

Участники Совещания убеждены, что эффективность политики каждой коммунистической партии зависит от ее успехов в своей стране и от успехов других братских партий, от степени их сотрудничества. Каждая коммунистическая партия ответственна за свою деятельность перед своим рабочим классом и народом и в то же время — перед международным рабочим классом. Национальная и интернациональная ответственность каждой коммунистической и рабочей партии нераздельны. Марксистско-ленинские принципы являются одновременно и патриотами, и интернационалистами, они отвергают и национальную узость, и отрицание или недооценку национальных интересов, и тенденцию к гегемонизму. Коммунистические партии — партии рабочего класса и всех трудящихся являются вместе с тем знаменосцами подлинных национальных интересов в противоположность реакционным классам, которые эти интересы предают. Величайшим вкладом коммунистической партии, борющейся в условиях капитализма, в дело социализма и пролетарского интернационализма будет завоевание власти рабочим классом и его союзниками.

Коммунистические и рабочие партии проводят свою деятельность в весьма разнообразных, специфических условиях, которые требуют соответствующего подхода к решению конкретных задач. Каждая партия, руководствуясь принципами марксизма-ленинизма, учитывая конкретные национальные условия, полностью самостоятельно разрабатывает свою политику, определяет направления, формы и методы борьбы, выбирает в зависимости

от обстоятельств мирный или немирный путь перехода к социализму, а также формы и методы строительства социализма в своей стране. Вместе с тем многообразие условий деятельности коммунистических партий, различия в подходе к практическим задачам и даже разногласия по тем или иным вопросам не должны мешать согласованным выступлениям братских партий на международной арене, особенно по коренным проблемам антиимпериалистической борьбы.

Чем сильнее и сплоченнее каждая коммунистическая партия, тем лучше она может выполнять свою роль как внутри страны, так и в международном коммунистическом движении.

Коммунисты отдают себе отчет в том, что наряду с огромными историческими успехами наше движение в ходе своего развития встретило за последние годы с серьезными трудностями. Однако они убеждены, что трудности будут преодолены. Это убеждение основывается на факте, что перспективные цели и интересы международного рабочего класса являются общими, на стремлении каждой партии найти такое решение встающих проблем, которое отвечает как национальным, так и интернациональным интересам, революционной миссии коммунистов. Оно основывается на воле коммунистов к сплочению в международном масштабе.

Коммунистические и рабочие партии, несмотря на некоторые различия во взглядах, подтверждают свою решимость бороться единым фронтом против империализма.

Некоторые из возникших расхождений преодолеваются в ходе обмена мнениями или исчезают по мере того, как само развитие событий вносит ясность в существо спорных вопросов. Другие могут быть длительными. Совещание убеждено в том, что спорные проблемы могут и должны быть правильно решены путем укрепления сотрудничества коммунистических партий во всех формах, через расширение межпартийных связей, взаимное изучение опыта, товарищеские дискуссии и консультации, через

единство действий на международной арене. Интернациональный долг каждой партии — всемерно способствовать улучшению отношений и развитию взаимного доверия между всеми партиями, принимать новые усилия, содействующие укреплению единства международного коммунистического движения. Коллективный анализ конкретной действительности способствует укреплению этого единства.

Линия на совместные антиимпериалистические действия требует повышения идейно-политической роли марксистско-ленинских партий в мировом революционном процессе. Выступая в первых рядах революционных, освободительных и демократических движений, коммунисты и впрямь будут непримиримо бороться против буржуазной идеологии, раскрывать трудящимся подлинный смысл их борьбы и условий достижения победы. Чтобы успешно вести борьбу против империализма и обеспечить победу своего дела, они будут пропагандировать в рабочем движении, в широких народных массах, в том числе среди молодежи, идеи научного социализма, последовательно отстаивать свои принципы, добиваться торжества марксизма-ленинизма, бороться в соответствии с конкретной обстановкой против право- и левооппортунистических искажений теории и политики, против ревизионизма, догматизма и левосектантского авантюризма. Эти уклоны, как правило, недооценивают значение реальных сил, которые можно и необходимо вовлечь в борьбу.

Верность марксизму-ленинизму, пролетарскому интернационализму, беззаветное и преданное служение интересам своего народа, общему делу социализма — необходимое условие эффективности и правильной ориентации единых действий коммунистических и рабочих партий, залог успеха в достижении ими своих исторических целей.

Коммунистическое движение — неотъемлемая часть современного общества и самая активная его сила. Поэтому объявление коммунистических и рабочих партий вне закона — это покушение на демократические права и

коренные интересы народов. Участники Совещания поддерживают все без исключения коммунистические партии мира, которые ведут борьбу за легальное участие в политической жизни своих стран. Мы гневно осуждаем кровавые репрессии и террор, жертвами которых пали тысячи и тысячи коммунистов и других демократов и революционеров в Индонезии, Испании, Португалии, Греции, Боливии, Бразилии, Колумбии, Мексике, Венесуэле, Панаме, Парагвае, Гватемале, Южной Африке, Таиланде, Гаити, Малайзии, Иране, на Филиппинах и в некоторых других странах. Мы заявляем о своей солидарности с соратниками по общей борьбе, томящимися в застенках фашистских и диктаторских режимов, в тюрьмах капиталистических стран, и боремся за их освобождение.

Настоящее Совещание его участники рассматривают как важный этап на пути сплочения мирового коммунистического движения. Они считают, что неучастие в нем отдельных коммунистических партий не должно мешать братским связям между всеми без исключения коммунистическими и рабочими партиями, их сотрудничеству. Участники Совещания заявляют о своей решимости действовать совместно в борьбе против империализма, за общие цели международного рабочего движения и с теми коммунистическими и рабочими партиями, которые не представлены на настоящем Совещании.

Борьба против империализма — борьба длительная, упорная и тяжелая. Впереди неминуемы острые классовые битвы. Нужно усилить наступление на позиции империализма и внутренней реакции. Победа революционных и прогрессивных сил неизбежна.

Народы социалистических стран, пролетарии, все демократические силы в странах капитала, освободившиеся и угнетенные народы, — объединяйтесь в общей борьбе против империализма, за мир, национальную независимость, социальный прогресс, демократию и социализм!

КАНЦЭРТЫ МІНЧАН У БАЛГАРЫІ

Па традыцый летам у Балгарыі госцяць эстрадыя калектывы з Савецкага Саюза. Цяпер тут гастрольнае заслужаны артыст БССР Віктар Вуячыч з інструментальным аркестрам «Тоніка». Госця з Беларусі ў гэтай краіне добра памятаюць па выступленнях на міжнародным фестывалі балгарскай эстрады песні «Залаты Арфей», прызерам якога ён стаў пазалетася.

Балгарская газета «Отечествен фронт» піша, што беларускія артысты пазнаёмлі паклоннікаў лёгкай музыкі са сваім выдатным мастацтвам.

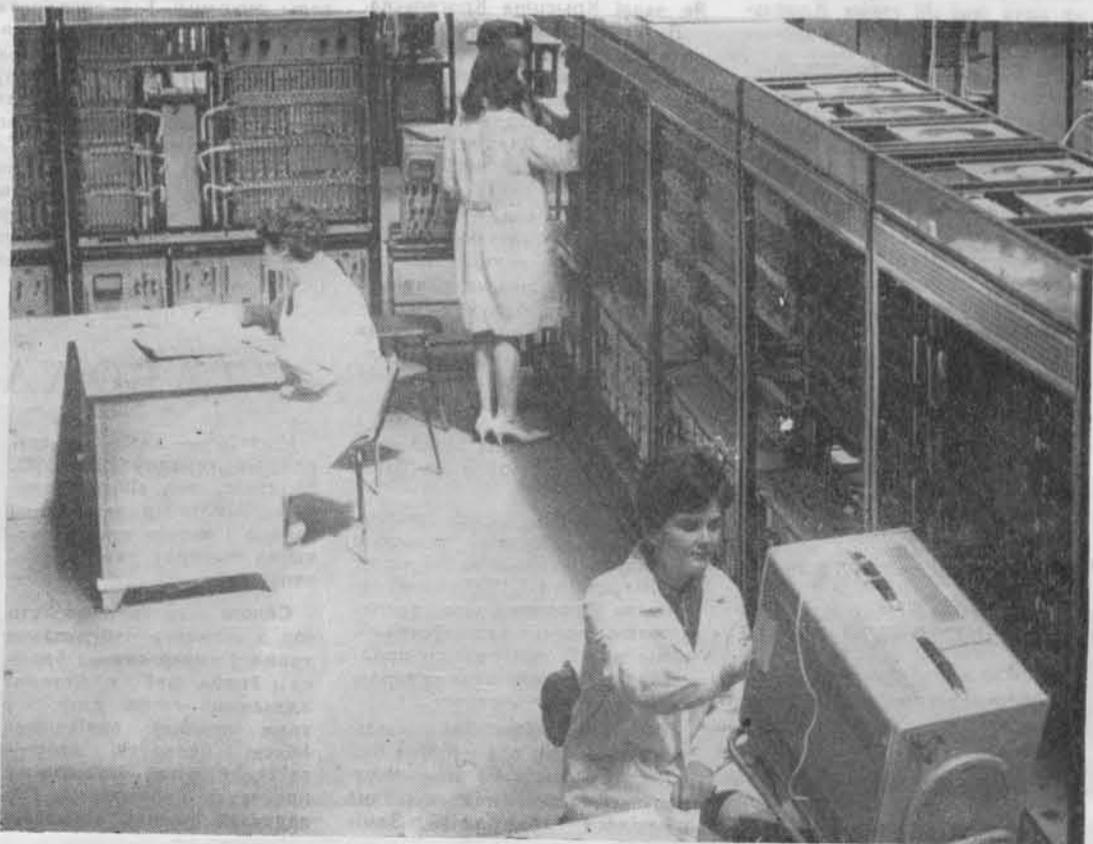
Амаль ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі можа ўжывацца прадукцыя Кіеўскага завода электронных вылічальных і кіруючых машын. Гэта машыны для разліку раскрою тканіны, аўтаматызацыі інжынерных разлікаў у канструктарскіх бюро, навукова-даследчых інстытутах і праектных арганізацыях, пры дапамозе якіх можна праводзіць складаныя навуковыя эксперыменты, і для рашэння самых разнастайных задач у прамысловасці.

Першую машыну на прадпрыемстве вырабілі ў 1966 годзе. З таго часу год ад году павялічваецца аб'ём выпускаемай прадукцыі. За тры гады пяцігодкі валавы выпуск вырабаў узрос у 5,5 разоў.

Машыны з маркай кіеўскага завода ідуць і на экспарт. Іх можна ўбачыць на прадпрыемствах і ў навуковых установах ГДР, Англіі, Балгарыі, на Кубе і ў іншых краінах.

НА ЗДЫМКУ: адзін з участкаў зборчанага цэха.

Фота Р. АЛФІМАВА.

Г А Ю Ч Ы Я К Р Ы Н І Ц Ы

Беларуская мінеральная! На бутэльцы этыкетка з абрысамі магутнага белаўскага зубра на фоне елак.

Беларускую мінеральную разлівае Мінскі завод безалкагольных напіткаў. Дабывае ён гэту хларыдна-натрыевую ваду ў сябе, на сваёй тэрыторыі, са шчыліны глыбіней у 390 метраў.

Ужо не першы год карыстаюцца папулярнасцю бальсыйская мінеральная (санаторый Імя Леніна), ждановіцкая (санаторый «Крыніца»). Выкарыстоўваюць у лячэбных мэтах мінеральную ваду і ў іншых санаторыях — «Нарач», «Лётцы». А нядаўна выявілі крыніцу паблізу Рагачова, дзе будзе створана новая беларуская здраўніца.

Гутарым з галоўным гідрагеолагам Белгидратраста С. Гудакам. Разведчыкі не першы год заняты пошукам гаючых падземных вод. Адкрыццё багатых нафтавых залежаў і іншых карысных выкапняў дало разведчыкам упэўненасць, што ў нас павінна быць мінеральная вада. І гэта пацвердзілі як спецыяльна прабураныя шчыліны, так і шчыліны, пабудаваныя за апошнія 15 год іншымі мэатамі ў розных месцах Беларусі.

Знойдзены ў нас і воды гарачыя — без усякага «падагрэву» зямля дае ваду з тэмпературай ад 40 да 80 градусаў цяпла. Гэта шчодры падарунак прыроды.

Упершыню вучоныя Беларусі пры дапамозе геологаў склалі карту-прагноз запасаў мінеральнай вады ў нетрах рэспублікі.

Запасы лячэбнай вады ў нас велізарныя. Лабараторыя імя Ісуюць у Акадэміі навук БССР, пры Інстытуце неўралгіі, нейрахірургіі і фізіятэрапіі, сваімі даследаваннямі стараюцца расшырыць шкалу карыстання гаючымі водамі.

Я. САДОВСКИ.

НА БЕРАЗЕ МІНСКАГА МОРА

Два тыдні на гэціннай беларускай зямлі ў маладзёжным лагэры «Дружба» жылі пяцьдзесят пасланцоў Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі і столькі ж іх равеснікаў з розных гарадоў Саветаў Саюза. За гэты час юнакі і дзяўчаты пабывалі ў многіх гарадах Беларусі, пазнаёміліся з выдатнымі мясцінамі рэспублікі, пабывалі ў калгасах, на прадпрыемствах, на студэнцкіх будоўлях.

НА ЗДЫМКАХ:
Група ўдзельнікаў маладзёжнага лагэра «Дружба». Да помніка легендарнаму лётчыку Мікалаю Гастэла дэлегацыя ўскладае вянок з жывых кветак.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ЗАМЕЖНЫ ГУМАР

З УСПАМІНАЎ
ПІСЬМЕННІКА

Джона Эрскіна неяк спыталі, ці не даводзілася яму ў час выступленняў перад чытачамі заўважыць, што яны паглядваюць на гадзіннік, і ці ўплывала гэта на яго.

— Не, — адказаў Эрскін, — такія з'явы мяне не выводзяць з раўнавагі. Я да іх прывыкаў. Непакой ахоплівае мяне толькі тады, калі мае слухачы пачынаюць з азвэржэннем трэсці свой гадзіннік, падазраючы, што ён спыніўся.

ВІЗІТ

— Каб ты толькі ведаў, — гаворыць жонка мужу, — як я не хачу ісці да гэтых Кавальскіх.

— А думаеш, мне хочацца? Але ўяві сабе, як яны ўзрадуюцца, калі мы не прыйдзем.

— У такім выпадку трэба ісці.

ДАЛЕКА УЦЕК

Амерыканскі салдат у В'етнаме, напалоханы начной атакі партызан, кінуўся ўцякаць. Праз некаторы час ён наткнуўся на свайго земляка ў ваеннай форме.

— Прабачце, пан капітан, — сказаў афіцэру ўцякач.

— Я не капітан.

— Прабачце, пан палкоўнік.

— Я не палкоўнік, а генерал.

— О, божа, няўжо я так далёка ўцёк?

РАЗМОВА У НЬЮ-ІОРКУ:

— Ты чуў? Сёння вечарам праз цэнтр горада праедзе на кані зусім голая артыстка стрыптыза.

— Авазкова пайду паглядзець. Я ўжо дзесяць гадоў не бачыў жывога каня.

«СІРЭНКА» БЕЗ ШЧЫТА І МЯЧА

Гэчняя «сірэнка» з набярэжнай Касцюшкі прынесла пасляваеннай Варшаве дзіўную неспадзяванку.

Выявілася, што пастаўленая вясной 1939 года ананімная статуя — партрэт. Што дзяўчына, якая пазірвала для гэтай статуі, сама заслужыла сабе помнік. Што яна — адна з самых адважных жанчын часоў барацьбы з гітлераўскімі акупантамі. Што яна гераічна загінула, будучы санітаркай, і была ўзнагароджана Крыжам Адважных. Што яна — аўтар многіх вядомых вершаў, песні «Гэй, хлопцы, прыміні штыкі!» і многіх іншых, якія часта спяваліся ў Варшаве ў тыя часы. Яе звалі Крысціна Крагельска.

Дзяўчына, вакол якой склаўся ўжо тыповы варшаўскі па сваім характары легенда, — не варшаўка. Яна прыехала ў сталіцу ў 1932 годзе на вучобу ва ўніверсітэт. Дзяцінства правяла ў беларускай вёсцы Мазуркі.

Людзі, якія ведалі Крысціну ў Варшаве, расказваюць, што яна была разумная, рашучая, ставілася да жыцця вельмі сур'ёзна. І, як будучая «сірэнка», Крысціна Крагельска мела вельмі прыгожы голас. Яе любімыя польскія і беларускія песні, а таксама французскія і італьянскія арыі з аперэт часта былі аздабай многіх таварыскіх вечароў. А сяброў у яе было многа.

Сур'ёзнасць і прыгажосць Крысціны зацікавілі польскую скульптарку Людвіку Нітшаву. Адбылося гэта ў 1937 годзе, калі было ўзгоднена, што запраектаваны помнік варшаўскай сірэны над Віслай павінен прадстаўляць тып жанчыны «з характарам», жанчыны-гераіні...

Гераіняй Крысціна тады яшчэ не была, але напэўна была дзяўчынай з багатым унутраным светам. Яна сур'ёзна цікавілася этнаграфіяй. Замі-

лаванне народнымі песнямі ператварылася ва ўніверсітэце ў выключную цікавасць да музычнага фальклору.

Кожная вакацыйная практыка прыносіла ёй цікавыя адкрыцці ў гэтай галіне. На Гуцульшчыне яна не толькі запісвала старыя народныя мелодыі гэтага краю, але і наладзіла кантакты з адным мясцовым аркестрам, часта выступала. А ў родных Мазурках яна прыкмеціла некалькі таленавітых спявачак сярод мясцовых дзяўчат (у навакольных вёсках у Крысціны было многа адданных сяброў — гэта выявілася ў час яе канспіратыўных паездак у родныя мясціны ў гады акупацыі...) і арганізавала вакальны квартэт. Яна ўмела глядзець на свет не толькі праз прызму сваіх настрояў. Яна пісала вершы, каб падзяліцца з іншымі сваім захваленнем, прыгажосцю. Такія ў яе «Нядзеля» і «Палудніца», «Краявід з рабінай», «Вішні і ставок» і многія іншыя вершы ўніверсітэцкага часу, напоеныя «гарачым водарам бяроз і сінявой чабору».

У гады вайны Крысціна Крагельска была сувязной падпольшчыкаў. Нагружаная падпольнымі матэрыяламі, Крысціна вяртаецца з Брэста ў Варшаву... З вялікай самаахвараю ратуе яна незнаёму дзяўчынку ў час аблавы ў Лукаве... Адночы Крысціну затрымлівае пад Баранавічамі нейкая мясцовая самаахова. Ёй прапачаюць выдачай у рукі немцаў. «Але ж я якраз і чакаю немцаў», — адказвае яна спакойна, торкаючы ім пад нос... пасведчанне Таварыства раслінаводаў. Яе адпусцілі.

Трагічны фінал яе жыцця ведаюць усе. Яна гіне ў безнадзейнай, загадзя асуджанай на разгром аперацыі ў першы дзень паўстання. Жменька хлопцаў, узброеных пісталетамі і гранатамі, штурмуюць Дом прэсы з боку Польнай вуліцы пад моцным нямецкім абстрэлам з будынка Пажарнай аховы.

Яна загінула адной з першых у момант, калі аказвала дапамогу раненым таварышам.

Ганна ГАДЛЕУСКА.
(З часопіса «Кабета і жыццё»).

СТАГОДДЗЕ ХРАМА

ні з выпадку знамянальнай даты — стагоддзя заснавання іх храма.

Пратаіерэй В. БЕКАРЭВІЧ,
сакратар Мінскага
епархіяльнага ўпраўлення.

На рыбалцы.

Фотаэціюд І. ПЯТРОВА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС: МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.

ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-18-15.

ЛАВАНІА 9 9 9 9 9